

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. אבנים שהן לצרכה ... אבנים הסדורות לגדר ... קנים המחולקין שמעמידים תחת הגפנים ... דמוקמן.....2
- א. ואת התבואה ... ואף על גב דמטאי למיחצד ואת היצת הקנים שפחותה מבית רובע ואף על גב דאלימי ואת השומירה ... אף על גב דלא קביעא בארעא ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה אף על גב דאלימי.....2
- א. אבל לא מכר את האבנים שאינן לצרכה ... דלא סדרן ולא את הקנים ... דלא מוקמן ולא את התבואה התלושה מן הקרקע ואף על גב דצריכא לארעא ... אפילו ערוגה קטנה של בשמים ויש לה שם בפני עצמה אינה נמכרת עמה ... ולא השומירה העשויה בטיט ואף על גב דמחברא בארעא.....3
- ב. מלבנות של פתחים ... דמחברי בטינא לא תיבעי לך ... דנקיטי בסיכי מאי תיקו ... מלבנות של חלונות מהו ... תיקו ... מלבנות של כרעי המטה ... דמיטלטלי בהדה לא תיבעי לך ... דלא מיטלטלי מאי תיקו.....4
- ג. מכאן למצרים מן התורה.....6
- ד. האי מאן דמזבן ארעא לחבריה צריך למכתב ליה קני לך דיקלין ותאלין והוציין וציצין ואף על גב דכי לא כתב ליה הכי קני אפ"ה שופרא דשמרא הוא.....7
- ה. אמר ליה ארעא ודיקלי חזינן אי אית ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי ואי לית ליה זבין ליה תרי דיקלי ואי משעבדי פריק ליה תרי דיקלי.....8
- ו. ארעא בדיקלי חזינן אי אית בה דיקלי יהיב ליה ואי לאו מקח טעות הוא11
- ז. ארעא בי דיקלי לית ליה דיקלי דחזיא לדיקלי קאמר ליה.....11
- ח. אמר ליה לבר מדיקלא פלניא חזינן אי דיקלא טבא הוא שיורי שייריה אי דיקלא בישא הוא כל שכן הנך.....11
- ט. אמר ליה לבר מאילני אי אית ליה אילני לבר מאילני אי אית ליה דיקלי לבר מדיקלי אי אית ליה גופני לבר מגופני אילני וגופני לבר מאילני ודיקלי לבר מאילני גופני ודיקלי לבר מגופני.....12
- י. כל שעולין לו בחבל הוי שיור כל שאין עולין לו בחבל לא הוי שיור.....13

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

דף סט.

א. אבנים שהן לצרכה ... אבנים הסדורות לגדר ... קנים המחולקין שמעמידים תחת הגפנים ... דמוקמו

כבר התבאר לעיל דף סח: שהמוכר את השדה¹ מכר בסתם כל הדברים הצריכים לשדה, אף על פי שאינם מחוברים לקרקע², כגון האבנים הסדורות ומוכנים לגדר, והאבנים שמונחים על העמרים והקנים החלקים³ המונחים תחת הגפנים כדי להעמידם. ומכר את היצת הקנים, כלומר קנים⁴ הרבה גדלים בקלה אחד שהיא פחותה מבית רובע, אף על פי שהקנים שלה עבים וחזקים, כיון שהיא קטנה כל כך בטלה אגב השדה ומכרה עמה.

א. ואת התבואה ... ואף על גב דמטאי למיחצד ואת היצת הקנים שפחותה מבית רובע ואף על גב דאלימי ואת השומירה ... אף על גב דלא קביעא בארעא ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה אף על גב דאלימי

עוד התבאר לעיל דף סח: שהמוכר את⁵ השדה מכר התבואה המחוברת לקרקע והאילנות הגדלים בה אפילו עומדים להקצר, ואפילו הרוב בבחרותו ושקמה שעדיין לא נחתכו ענפיה, אף על פי שהם עבים. וכן אם יש ערוגה

¹ שו"ע ונו"כ רטו ה

² סמ"ע שם כו

³ שמקלפין הקליפה מעל גבי הקנים כדי שלא יתליעו, ומעמידים הקנים תחת הגפנים כדי להחזיקן ויעמדו על עמדם. ובטור כתוב גם קנים הללו, והוא שהועמדו פעם אחת תחת הגפנים ע"ש, וס"ל דהזמנה לכך לחוד לאו מילתא היא. סמ"ע כט

⁴ סמ"ע ל וכתב שכך פירושו לכו"ע גם לריף ורמב"ם שגורסים מחיצת

⁵ שו"ע ונו"כ שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

קטנה של בשמים שאין לה שם בפני עצמה. ומיצר השדה והאילנות הגדלים על המיצר⁶, ומ"מ מן הראוי שיפרש בפירוש שמוכר לו האילנות שבה⁷.

וכן מכר שומירה (בית דירה לשומר השדה) העשויה בטיט⁸, אף על פי שאינה קבועה⁹.

**א. אבל לא מכר את האבנים שאינן לצרכה ... דלא סדרן
ולא את הקנים ... דלא מוקמן ולא את התבואה התלושה
מן הקרקע ואף על גב דצריכא לארעא ... אפילו ערוגה
קטנה של בשמים ויש לה שם בפני עצמה אינה נמכרת
עמה ... ולא השומירה העשויה בטיט ואף על גב
דמחברא בארעא**

עוד התבאר שם שהמוכר את השדה לא מכר את האבנים שאינם סדורות לגדר, ולא האבנים שאינם מונחים על העמרים, אף על פי שמוכנים לכך, ולא הקנים שבכרם שאינם מונחים תחת הגפנים, אף על פי שמוכנים לכך, וי"א¹⁰ שאם הונחו פעם אחת הרי אלו מכורים.

וכן לא מכר התבואה שכבר נעקרה מהקרקע, אף על פי שהם צריכים לשדה ליבשם שם. וכן לא מכר חרוב המורכב שהוא חרוב זקן שנתגבר ומרכיבין אותו ויש לו שם בפני עצמו, וסדן השקמה¹¹ והוא אילן שקמה שנזקן וגדל הרבה שקוצצין הענפים ובאין אחרים במקומן ונקרא סדן השקמה ואפילו

⁶ וילפינן לה מאברהם שקנה שדה מעפרון וכתוב ביה (בראשית כ"ג י"ז) ויקם שדה עפרון אשר במכפלה וגו' וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב לאברהם למקנה, וסביב פירושו המצר. סמ"ע כח

⁷ שו"ע ונו"כ רמז א אף על פי שקנה כל אלה אף על פי שלא פירש, נוי השטר הוא, ועי' סמ"ע שם.

⁸ שמלופף על גבה וסביבות כותליה בטיט, דאז מחשב קבוע ועומד בכרם ונמכר עמו אף על פי שאינה קבועה להיותה מחוברת בכרם עצמו. סמ"ע לב

⁹ דהיינו שעל גבה וכותליה מלופף בטיט, אבל אינה מחוברת לקרקע ממש

¹⁰ רמ"א שם ומשמע דקאי גם אאבנים שע"ג העמרים וגם על הקנים שתחת הגפנים

¹¹ פי' שקמה אילן שעושה מין תאנים ובבחרותו שעדיין לא נברתו ענפיו נקרא בתולת השקמה וכשיזקין ויברתו ענפיו להחלפה נקרא סדן השקמה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הם דקים, מפני שיש להם חשיבות בפני עצמם. ואם אמר לו השדה וכל מה שבתוכה מכור, מכר גם שאר דברים הנמצאים בשדה¹²,

אבל לא מכר הדברים החשובים בפני עצמם. כגון מחיצת הקנים שהיא בית רובע אף על פי שהקנים שבה דקים וקטנים, שכיון שיש בה בית רובע חשובין שדה בפני עצמה והו"ל שתי שדות, והוא שדה אחת מכר לו ולא שתי שדות.

וכן ערוגה של בשמים, שיש לה שם בפני עצמה אף על גב דקטנה היא, שדה בפני עצמה היא שהיא חשובה, כגון שקורין לה בי וורדא של פלוני, ולא את השומירה בזמן שאינה עשויה בטיט¹³, אף על פי שהיא קבועה בקרקע, ולא חרוב המורכב ולא סדן השקמה שהם דברים חשובים בפני עצמן.

לא מכר את הבור ולא את הגת ולא את השובך שבשדה, בין שהם שלמים ובין שהם חרבים. ואפילו אמר לו כל מה שבתוכה.

**ב. מלבנות של פתחים ... דמחברי בטינא לא תיבעי לך ...
דנקיטי בסיני מאי תיקו ... מלבנות של חלונות מהו ...
תיקו ... מלבנות של ברעי המטה ... דמיטלטלי בהדה לא
תיבעי לך ... דלא מיטלטלי מאי תיקו**

מלבנות הפתחים¹⁴, כלומר מסגרות הפתחים כעין משקופים שלנו שאינם יחידה אחת עם הבנין, אלא שמחוברים וקבועים בפתח, המחוברים¹⁵ בטיט

¹² היינו מה שהזכרו לעיל שאינם מכורים בסתם, אבל מה שלא הזכרו מחמת פשיטותם, כגון מעות ושאר מטלטלים, פשיטא שאינם כלולים אף כשאמר וכל מה שבתוכה, ומשמע שאפילו תבואה תלושה שאינה צריכים לקרקע כלל, ג"כ אינה בכלל זה,

¹³ שכשאינה מכוסה בטיט כל סביבה, מחשב כדבר המיטלטל אף על פי שמחוברת בקרקע הכרם, ובשור [שם] כתב איפכא, דכשהיא מכוסה בטיט, היא חשובה ויש לה שם בפני עצמה, ואינה נמכרת עמו אף על פי שקבועה בכרם עצמו, וכשאינה מכוסה בטיט, נמכרת עם הכרם אף שאינה קבועה בכרם עצמו, ומהתימה שלא הביאו מור"ם לפחות ל"א. סמ"ע לב

¹⁴ שו"ע ונו"כ ריד יא

¹⁵ רשב"ם מפרש האיבעיות בגמ' בדרך את"ל, שבמלבנות פתחים המחוברים בטיט פשיטא שנמכרים, וביתדות מיבעי, ובאיבעיא שניה דמלבנות חלונות מיבעיא ג"כ במחוברים ביתדות, אבל במחוברים בטיט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

או ביתידות שקשה לפרקם¹⁶ נמכרים עם הבית, ואם מחוברים רק ביתדות שאפשר לפרקן בקלות, ה"ז ספק ולא קנה¹⁷, וכן מלבנות של חלונות ושל כרעי המטה יש אומרים¹⁸ שהוא ספק אפילו אם מחוברים בטיט.

המוכר חנות והיה שם כותל ודלת מנסרים למעט שטח החנות שנעשה באופן עראי למנוע תשלום מס גדול, י"א שאין הכותל נמכר עם החנות, מפני שאינו צורך החנות¹⁹.

י"א²⁰ שהמזוזות הקבועות בפתחי הבית קנה הלוקח ויש חולקים.

נראה דפשיטא ליה דנמכרים, ובמלבנות המטה האיבעיא בדלא מחברי למטה אפילו לא ביתדות, ומשמע דבמחברים למטה ביתדות פשיטא ליה שנמכרים, אבל מדברי הרמב"ם נראה שמפרש גם האיבעיא במלבנות החלונות וגם במלבנות המטה, דאיירי במחברים בטיט לקרקעית הבית, וכן כתב המ"מ בשם הר"י מינאש, ומיבעיא לן אם נמכרים או לא מפני שהם עשויים לנוי ולא לתשמיש הבית, והמ"מ הביא בשם הרשב"א שמפרש שהאיבעיא בחלונות ובמטה דלא מחברי בטיט, והאיבעיא היא אף אם נאמר שבפתחים יש מקום לומר שאף בחיבור יתדות סגי ונמכרים, אפשר שמלבנות חלונות ומלבנות המטה כיון שהם לנוי וגם אינם מחוברים בטיט פשיטא דלא קנה, או דלמא אף באלו הדבר בספק. והטור תמה על פירוש הרשב"ם דמאי מיבעיא ליה במלבנות המחברים למטה אם נמכרים עם הבית, הרי המטה עצמה אינה נמכרת עם הבית, ומה יועיל חיבור המלבנות למטה, אלא שמהמשך לשון הטור נראה שמיניג גם על פירוש הרמב"ם, ולכן כתבו שלהרמב"ם אין כאן תמיה, דכיון שמחברים לקרקע הבית, אף על פי שהן משמשים למטה והמטה אינה נמכרת, מ"מ המלבנות שמחברים בטיט לקרקע הבית בטלים לבית, ולכן נמכרים עם הבית, או דילמא כיון שמשמשים למטה אינם בכלל תשמישי הבית.

¹⁶ מנח"פ

¹⁷ ברמ"א כתב בלשון י"א בסמ"ע ובאה"ג שתמהו למה כתבו בלשון י"א (ומ"ש הסמ"ע בענין את"ל במקום דסלקא בתיקו, עי' שו"ת מהרי"ל דיסקין כתבים סימן ו מ"ש בזה), והוא בעיא ראשונה ולא איפשיטא, ומספק אזלינן בתר חזקת מרא קמא ולא קנה הלוקח, והמאירי הביא בשם הרמ"ה שמספק קנה הלוקח, ונראה מעמו דכיון שהבית ודאי קנה, והמלבנות מונחים בבית שהוא ודאי של לוקח הוי המוכר המוציא, ואפשר שאם כבר החזיק הלוקח בבית ונכנס לדור בו, לכו"ע הוי תפיסה, ועי' ערך ש"י.

¹⁸ שו"ע שם, כדעת הרמב"ם שמפרש כן האיבעיא, משום שלנוי הם עשויים, ולא מהני חיבור לקרקע אפילו בטיט, ולפירוש רשב"ם אם הם מחוברים לטיט פשיטא דקנה, אלא שהאיבעיא כשאינם מחוברים, וכמו שהבאתי לעיל.

¹⁹ בשו"ת אנ"מ חו"מ סימן נג כתב כן ויש לעיין הרי גם הלוקח צריך לכותל למטרה זו, וא"כ ה"ז צורך המכירה, וצ"ע. פתחי חושן חלק ח פרק יד הערה סה

²⁰ בשו"ת שיבת ציון סימן קי דין במוכר בית אם המזוזות נמכרות, דאפשר דהוי בכלל הספק בחיבור ביתדות, אלא שאפשר שבזה לכו"ע קנה לוקח, שהרי היוצא מן הבית אסור לו ליטול המזוזות, וכיון שהדבר בספק ומדין הממעה לא קנה, נראה דהיינו דוקא בדבר שיכול המוכר להוציא כשירצה, בזה אמרינן שבחזקת מוכר הם, אבל במזוזות שאפילו אם ירצה אסור לו להורידם, הרי בנוף המזוזות נקרא הלוקח מוחזק, והספק אינו אלא אם חייב לשלם לו דמים, ונמצא שהלוקח מוחזק במעותיו, עיין שם. ועיים פתחי חושן שם הערה סח ולענ"ד צ"ע, דמנא ליה להשיבת ציון לדמות דין המזוזות למלבנות של פתחים, ולמה לא נאמר דדמיה למלבנות של חלונות, ולהרמב"ם אפשר דפשיטא דלא קנה, וגם מ"ש שאסור לו להורידן אם הם מזוזות יקרות יכול להורידן ולקבוע פשוטות כשרות, (כמו שהתבאר בספר חובת הדר פרק א סעיף יב) וא"כ לא זכה רק

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אמר לו קנה הבית²¹ וכל מה שבתוכו, קנה הלוקח גם בכל אלה.

דף סט:

ג. מכאן למצרים מן התורה

סימון מצרים מן התורה, ו"א²² שפ"י הלכה זו הקונה שדה צריך שיברר מצריה מן התורה האחד כדי שלא יוכל המוכר לדחותו בשדה אחרת או בבית אחר, והשני כדי שיהא מה שבתוך המצרים נמכר ובלבד שלא יהא דבר שיש לו שם בפני עצמו. וי"א²³ שהקונה את השדה קנה את המצרים עצמן וכל האילנות הנטועים במצר המצרים בכלל שדה. וי"א²⁴ שדין מצרים נאמר על מה שהתבאר לעיל דף סא: דטם היה למוכר²⁵ בקעה גדולה ובתוכה שדות הרבה המחולקות ביניהם במיצר, ומכר לו שדה, אף על פי שסיים לו מיצרי הבקעה, לא מכר אלא שדה אחת²⁶, ואם עומד באחת מן השדות ואומר שדה זו אני מוכר לך לא קנה אלא אותה שדה לבדה²⁷, אף

בהפרש שבין מהודרות לפשוטות, אלא שבעיקר הנדון אני מסופק, שלא מצינו שנסתפקו בחיבור ביתדות אלא במלבנות, אבל בשאר הדברים שהוזכרו במשנה אפשר שאין נ"מ בין חיבור בטיט לבין חיבור ביתדות, שיש הרבה דברים שאינם מחוברים אלא במסמרים ויתדות, וצ"ע. וכן בשו"ת שבט הלוי ח"ב (יו"ד) סימן קנט הקשה על השיבת ציון וכתב כעין מ"ש, ועי' בדבריו ח"ו סימן רמז, ועי' שו"ת דרך תשובה, ובשו"ת להורות נתן ח"ו סימן קכו האריך ג"כ בזה ודן כשהלוקח החליף בלא"ה את המזוזות אם יכול המוכר לתבוע המזוזות שהוריד, עיין שם.

²¹ שו"ע ונו"כ שם אולם מדברי הרשב"ם מבואר שלא אמרו כולן מכורים אלא כאלו שהוזכרו במשנה ובברייתא שאינם נמכרים מפני שאינם מחוברים, אבל אין לשון זה כולל כל מה שבבית, דפשוט שאין אדם מוכר כלי הבית שלו בכלל הבית, וכ"כ במאירי.

²² יד רמ"ה בסוגיא ועיין בב"ח לחו"מ סי' רמ"ו כתב וז"ל, ויש לתמוה מפני מה השמיטו הרי"ף ורמב"ם דין זה, ואפשר שהם היו מפרשים מכאן למצרים מן התורה לענין שצריך שיעשה מצרים סביב השדה אבל לא לענין מכירה, ולא כרשב"ם דקונין את המצרים בכלל השדה, משום שחקרו בסוגיא דב"ב ס"ב ב' במצר לו מצר ראשון ומצר שני ומצר שלישי ולא מצר לו מצר רביעי אם קנה זה המיצר או לא, ולפי' רשב"ם קשה מאי ספק הוא זה אחרי דבסתם הוא קונה א"כ מאי איכפת לן אם מצר או לא מצר, אלא ודאי דאם לא פירש לו מפורש לא קנה המיצר, וחקרו באם מצר לו שלשה והשמיט הרביעי אם נגרר זה האחד אחר פירוש השלשה או כי בעינן באור כל הארבעה ובנשמט אחד לא קנה אותו, ודו"ק. תורה תמימה הערות בראשית פרק כג הערה יג מפני שני דברים צריך מצרים,

²³ רשב"ם ורשב"א וכן פסק הרא"ש וכ"כ ב"י רטו אות ה

²⁴ ח"י הרשב"א בסוגיא

²⁵ שו"ע ונו"כ ריה כב

²⁶ ומסתבר שאם אין כולם שוים נותן לו הפחות שבהם. פתחי שם הערה קנה

²⁷ לבוש וסמ"ע שם נד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

על פי שסיים מצרים החיצונים של הבקעה, מצרים הרחיב לו אף על פי שיש מעט שקורין לבקעה שדה.

ואם אין מיצר מפסיק ביניהם קנה כל הבקעה²⁸, וכן אם אמר לו שדה פלוני אני מוכר לך, אף על פי שהיא גדולה הרבה, ואפילו לא סיים מיצריה, קנה כולה²⁹ כל זמן שאין מיצר מפסיק באמצע³⁰.

ואם סיים השדה במיצריה קנה כל מה שבמיצרים.

ואם היו הרוב שקורין לבקעה שדה³¹ או שכתב לו ולא הנחתי במכר זה כלום, אומרים אנו שמכר לו כל הבקעה³².

ד. האי מאן דמזבן ארעא לחבריה צריך למכתב ליה קני לך דיקלין ותאלין והוצין וציצין ואף על גב דכי לא כתב ליה הכי קני אפ"ה שופרא דשטרא הוא

המוכר דבר לחבירו יפרש ויפרט מה שמוכר לו עם או בלי התשמישים הנלוים למקח, כדי להמנע מטענות ותביעות וספיקות, וימנע ע"י כך מלבא למריבות ודיני ודייני.

ובקרקע יפרט³³ בדיוק מה ובאיזה גבולות הוא מוכר לו, ואפילו דברים שקונה גם בלי שיפרט ראוי שיפרט אותם בשעת מכירה ובשטר המכירה שנוי השטר הוא. וצריך לכתוב לו ולא הנחתי לפני במכר זה כלום, כדי להסתלק מהדינים והטענות³⁴.

²⁸ רמ"א שם

²⁹ ומשמע בסמ"ע סימן רטז סק"ג שאם כתב לו ולא הנחתי לי במכר זה כלום, אף על פי שמחולקת במיצריה קנה כולה.

³⁰ שו"ע ונו"כ ריש א

³¹ ואם לא היו המצרים מן התורה אין לו אלא שדה אחת הקטנה שבכולן לפי שיד בעל השטר על התחתונה.

³² סמ"ע שם נו

³³ שו"ע ונו"כ רטז א

³⁴ שו"ע ונו"כ ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ה. אמר ליה ארעא ודיקלי חזינן אי אית ליה דיקלי יהיב ליה
תרי דיקלי ואי לית ליה זבין ליה תרי דיקלי ואי משעבדי
פריק ליה תרי דיקלי

אמר לו קרקע ודקלים אני מוכר לך, אם יש דקלים בשדה קנה כל הדקלים
שבה³⁵, ואפילו אין בו אלא שני דקלים נקנה המקח³⁶, אלא שיש אומרים³⁷

³⁵ דעת הרשב"ם והרמב"ם, ודלא כדעת התוס', ובש"ע לא הזכיר הלכה זו, וצ"ע.
³⁶ דעת רשב"ם בקרקע ודקלים שנותן לו שני דקלים חוץ מאותן שיש בשדה שנמכרו בכלל השדה, שמכירת
הדקלים מכירה אחרת היא ומיעוט דיקלי שנים, והביא גירסא אי יש ביה דיקלי, והיינו בשדה, ולגירסא זו
אפילו יש הרבה דקלים בשדה אינו נותן לו אלא שנים, ודחה הרשב"ם דכיון דאילו אמר לו ארעא מזבנינא
לך ויש בו דקלים הכל מכור אפילו כל הדקלים שבו, ומשום שהוסיף ואמר ארעא ודיקלי יפסיד, ואי לית ליה
יקנה לצרכו שני דקלים שלא יהא מחוסר אמנה, שכך התנה לו, אני מוכר לך אילנות שאקנה לצרכך, או יחזיר
לו מן המעות כנגד שני דקלים, ונראה כונת הרשב"ם שאע"פ שעשה קנין בקרקע, לא קנה דקלים שבמקום
אחר, ולגבי הדקלים אין זה כי אם מחוסר אמנה, והרא"ש כתב שאינו מחויב לקנות אלא כדי לעמוד בדיבור,
ולכאורה משמע שאפילו דין מחוסר אמנה אין כאן. והתוס' שם גורסים כהגירסא שדחה הרשב"ם, שגם שאר
הדקלים שבשדה אינם מכורים, ואף על גב דבסתם ארעא כל הדקלים מכורים, כיון שהזכיר דיקלי גרע טפי,
והרמב"ם כתב (בפכ"ד מה' מכירה הי"ג), האומר לחבירו קרקע ודקלים אני מוכר לך, אפילו לא היו לו דקלים,
אם רצה לקנות לו שני דקלים, ה"ז נקנה המקח, ואין הלוקח יכול לומר איני לוקח אלא קרקע שיש בו דקלים,
והוא כגירסת הרי"ף שלפנינו, והראב"ד השיג וכתב שלדעת הרי"ף חייב לקנות לו שני דקלים, וסיים הראב"ד
שכן עיקר, ועי' אבן האזול שם. ודעת התוס' לא הובאה בש"ע ובאחרונים, ועי' דברי משפט סימן רטז.
³⁷ רמ"א סימן רטז סעיף ה, כדעת הרשב"ם בין כשיש דקלים בשדה, ובין כשאין בו דקלים, אבל לדעת הרמב"ם
לכאורה נראה שאינו סובר כהרשב"ם בזה, ואם יש דקלים בשדה אינו צריך להוסיף עוד, וכ"כ הסמ"ע ס"ק
יד, והסביר דאע"ג דאמר ליה קרקע ודקלים, והרי לדקלים שבשדה זו לא היה צריך להזכיר הדקלים, יש לומר
דאיירי שלא הראה לו הקרקע בשעת המכירה, ולכן הוצרך לומר לו שיש בה דקלים (ונמצא לסברא זו שאם
ידע הלוקח שיש דקלים בשדה, מודה הסמ"ע שאף להרמב"ם צריך ליתן לו עוד שני דקלים ממקום אחר, וצ"ע),
אבל מדברי הלבוש נראה שאף לדעת הרמב"ם צריך להוסיף לו, דשתי מכירות הן, האחת קרקע וכל מה שבו,
ועוד שני דקלים חוץ ממה שיש בקרקע, ודחה הסמ"ע פירוש הלבוש והש"ך שם הסביר מה שדחה הסמ"ע
פירוש הלבוש משום שהוקשה לו למה השמיט הרמב"ם הך דינא דאי אית ליה יהיב ליה, ומ"מ תמה הש"ך
איך אפשר לפרש שקנה כל הדקלים שבשדה, הרי נמרא אמרו בפירוש אי אית ליה דיקלי יהיב ליה תרי
דיקלי, ובין לרשב"ם ובין לתוס' נותן לו שני דקלים, אלא שלרשב"ם נותן לו חוץ מהדקלים שבשדה (ועי'
קאמר אי אית ליה דיקלי יהיב ליה תרי), ולהתוס' גם מהאי ארעא אינו נותן לו אלא שנים, ולכן הסכים הש"ך
לסברת הלבוש שגם הרמב"ם ס"ל כהרשב"ם, וכמ"ש אפילו לא היו בו דקלים וכו', וממילא נשמע שאם יש לו
אפילו במקום אחר צריך ליתן לו, ודין זה פשוט היה להרמב"ם, ונקט עיקר חידושו דאי לית ליה זבין ליה
והלוקח צריך לקיים המקח, כמ"ש להלן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שצריך להוסיף לו עוד שני דקלים ממקום אחר³⁸, ואם אין דקלים בשדה צריך לתת לו שני דקלים ממקום אחר³⁹.

כשצריך לתת⁴⁰ לו שני דקלים ממקום אחר⁴¹, אם יש למוכר שני דקלים בשדה אחרת חייב ליתן לו⁴², ואם אין לו משלו, ה"ז קונה ממקום אחר ונותן לו⁴³, ואם אינו רוצה

³⁸ והרי"ף בסוגיא הביא בשם יש מי שלמד מכאן שהמוכר לחבירו דבר המצוי לקנות ואינו ברשותו, חייב המוכר לטרוח לקנות וליתן למוכר, והרי"ף דחה שדשלב"ל הוא, ומה שאמרו זבין ליה תרי דיקלי, לאו חיוב הוא אלא רשות, שאם יקנה המוכר שני דקלים לא יוכל הלוקח לומר איני רוצה אלא קרקע שיש בה דקלים, והמקח קיים, ובהגהות הב"ח שם גורס בדברי רב אלפס שבדבר המצוי לקנות חייב לקנות, דהוי דומיא דפוסק על שער שבשוק, והביא גם תוספתא המוכר פירות לחבירו בחזקת שיש לו ונמצא שאין לו, לאו כל הימנו לאבד זכותו של זה, וגם המאירי בסוגיא הביא דברי הרי"ף כגירסת הב"ח וכתב שחזר בו מדבריו לפי הגירסא שלפנינו, עיין שם.

³⁹ לכו"ע, בין לרשב"ם ובין לרמב"ם, ואין הלוקח יכול לומר לא קניתי אלא קרקע שיש בה דקלים, כיון שלא אמר לו קרקע בדקלים.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ רמז ה

⁴¹ לרשב"ם בכל אופן, ולרמב"ם לפי פירוש הסמ"ע כשאין דקלים בשדה.

⁴² כופין אותו על כך, שזהו בכלל מכירתו, ואם אינו נותן לו ה"ז כשאר מקח שנקנה בקנין גמור, ואין המוכר רוצה ליתנם לו, ואם אי אפשר לכופו, נראה דתליא בפלוגתא דלקמן אם גם מקח הקרקע בטל או לא.

⁴³ ולהרשב"ם חייב לקנות מדין מחוסר אמנה, ולהרמב"ם אינו חייב לקנות, אלא שהמקח בטל כדלהלן, וכתב בשו"ת רעק"א סימן קלד שעכ"פ אינו חייב במי שפרע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לקנות, יש אומרים⁴⁴ שגם מקח הקרקע בטל⁴⁵, ויש אומרים⁴⁶ שמקח הקרקע קיים, אלא⁴⁷ שמנכה לו מהסכום שווי שני דקלים.

⁴⁴ הטור לשיטת הרמב"ם, וכן משמע בשו"ע שם, דמכירה אחת היא עם הקרקע, ואם מתבטל מקצת המקח בטל כל המקח. כתב המ"מ שיש מקשה הרי בדשלב"ל שניהם יכולים לחזור, ועוד דשני ממכרים הם, השדה והדקלים, ובכסף משנה הקשה ג"כ מאי מעמא המוכר יכול לקיים המקח ולא הלוקח, אי השיבי הדקלים כדבר שבא לעולם, יהא המוכר חייב ליתן לו, ואי השיב כדשלב"ל, איך יכופ הלוקח לקיים המקח, וכתב דכיון שהיה בעולם ולא היה ברשותו, לגבי מוכר חשיב כלא בא לעולם ולגבי לוקח חשיב כבא לעולם. והט"ז מפרש דעת הרמב"ם דס"ל דלא הוי ב' מכירות של קרקע ודקלים, אלא שהוקשה לו לפי"ז מה מועיל במה שיתן לו דקלים ממקום אחר, והרי אותם דקלים לא היו בעולם ולא חל עליהם המקח, ואם מצוי לקנות הרי חייב ליתן לו, ותיירץ דאינו מצוי כל כך, ועיין בשער משפט מה שהקשה על נכס"מ והט"ז וע"כ מפרש השעמ"ש דמ"ש הרמב"ם שאם יקנה לו דקלים נקנה המקח, אין כונתו שיכול לכוף ללוקח לקחתם, שהרי לא היו ברשותו והוי כדשלב"ל, אלא עיקר חידוש הרמב"ם הוא לגבי הקרקע, דס"ל לרמב"ם שאם אינו קונה דקלים גם מקח הקרקע בטל, וע"ז כתב שאם קונה יכול לכוף ללוקח ליקח הקרקע עם הדקלים, ואם אין הלוקח רוצה בהם, מ"מ מקח הקרקע קיים, ואף על פי שהוא כמקח שנתבטל מקצתו, מ"מ אינו אלא כתנאי שאינו קונה הקרקע אלא עם הדקלים, וכשהמוכר רוצה לקיים התנאי הרי מקח הקרקע קיים, וכעין זה כתב בשו"ת רעק"א סימן קלד, וכתב שאפשר שאף הכ"מ נתכוין לכך. ובמשפט שלום סימן קפב כתב דהרמב"ם דס"ל בארעא ודיקלי דהמקח בטל, אויל לשיטתו עפ"י מ"ש הר"ן בקידושין בדעת הרמב"ם דכל מקח שכללן בסך אחד ונתבטל מקצתו, בטל כל המקח, ואפילו בידע הלוקח שאין לו, אלא שבש"מ ב"ב דף סט כתב בשם הרא"ה והר"ן בדעת הרמב"ם דדוקא בארעא שהדקלים הם צורך הקרקע, ולכן קנין הקרקע תלוי בהם, אבל כב' דברים בעלמא לא אמרינן הכי ואין שאר המקח מתבטל, ומ"מ כתב המשפ"ש שהעיקר בדעת הרמב"ם הוא כמ"ש הר"ן בקידושין בדעתו.

⁴⁵ וכתב המשפ"ש בשם הרשד"ם חו"מ סימן רס דבארעא ודיקלי גם להרמב"ם רק הלוקח יכול לחזור ולא המוכר, ואף להחולקים בסימן רכז סעיף ד גבי אונאה וס"ל דגם המאנה יכול לחזור, מודים בזה דהוי ב' דברים, ובשם שו"ת עבודת הגרשוני סוף סימן כו כתב שפסק בפשיטות דהמקח בטל לגמרי וגם המוכר יכול לחזור, וכתב המהרש"ם שלשיטתו צריך לומר דמ"ש הרא"ה והר"ן הנ"ל לחלק בין ארעא ודיקלי לשאר דברים שהרמב"ם מודה, היינו לענין שאין המקח בטל לגמרי, אבל מ"מ הלוקח יכול לומר במקח שלם אני רוצה, אפילו בשאר דברים, עיין שם, ועיין במשל"מ פ"ב מה' זכיה הלכה יג ובשו"ת אבני"ז חו"מ סימן נ. וסיים המשפ"ש העולה לדינא, שאם כלל מכירת שדה בסך אחד והמוכר ידע שאין המקח חל על כולו והלוקח לא ידע, יכול הלוקח לבטל כל המקח, ואם המוכר יכול לבטל תליא בפלוגתא דהריב"ל לשאר אחרונים, ואם שניהם ידעו או שניהם לא ידעו והלוקח עשה קנין בכל המקח אלא שאינו מועיל לכולו, לדעת הר"ן בקידושין יכול הלוקח לבטל המקח, ולדעת כמה פוסקים אינו יכול, ואם עשה קנין רק בחלק המועיל, פשוט שקנה אותו חלק, ואין המוכר משלים המקח כההיא דארעא ודיקלי אם צריכים זה לזה כהא דדיקלי דצריכי לארעא וידוע שהלוקח מקפיד לקנותם יחד, להרמב"ם בטל כולו והלוקח יכול לחזור (ולגבי מוכר, דעת הרשב"ם שאינו יכול לחזור, ובשו"ת עבודת הגרשוני סובר דגם המוכר יכול לחזור), ולדעת הרשב"ם אין המקח בטל כולו, ובדברים שאין שייכות זל"ז גם הרמב"ם מודה דלא בטל כולו (והוסיף המשפ"ש דהיינו דוקא בקונה לצורך ביתו, אבל בלוקח לסחורה ידוע שדרך הסוחרים להקפיד לקנות ב' מינים יחד ומשלמים ביוקר עבור זה, שלפעמים זה נופל וזה קם, והכל לפי הענין), ואם כלל ב' המינים בדיבור אחד, כגון מאה זוג, תליא בפלוגתא דאה"עו גבי כולכם מקודשות לי.

⁴⁶ רמ"א שם כשיטת הרמב"ם.

⁴⁷ רשב"ם שם, וצ"ע למה השמיטו הטור והרמ"א פרט זה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ו. ארעא בדיקלי חזינן אי אית בה דיקלי יהיב ליה ואי לאו

מקח טעות הוא

האומר לחבירו⁴⁸ קרקע בדקלים אני מוכר לך, אם יש שני דקלים בקרקע קנה, ואם לאו מקח טעות הוא⁴⁹ ויכול הלוקח לחזור.

ז. ארעא בי דיקלי לית ליה דיקלי דחזיא לדיקלי קאמר ליה

אמר לו קרקע של דקלים⁵⁰, אף על פי שאין בו דקלים המקח קיים. שאין במשמעות לשון זה אלא קרקע הראוי לדקלים, ומ"מ אם יש שם דקלים קנאם.

ח. אמר ליה לבר מדיקלא פלניא חזינן אי דיקלא טבא הוא

שיורי שייריה אי דיקלא בישא הוא כל שזנ הנך

כבר נתבאר שהמוכר שדה סתם מכר גם את האילנות, ואם אמר⁵¹ לו חוץ מדקל פלוני, אם הוא דקל טוב⁵², לא שייר אלא אותו דקל, ואף על פי שיש טובים ממנו. ואם הוא דקל רע, יש אומרים⁵³ שלא קנה מהדקלים כלום, אע"פ שיש גרועים שמכיון שהדקל הוא רע אמרינן שמשום אותו דקל לבד לא היה משייר, ולא נתכוין לדקל זה בלבד, אלא כונתו לשייר כולם, וכאילו אמר אפילו דקל זה אני משייר וכ"ש הטובים ממנו⁵⁴. ויש אומרים⁵⁵ שלא שייר אלא הטובים מאותו דקל, אבל הפחותים ממנו או כיוצא בו לא קנה,

⁴⁸ שו"ע ונו"כ רמז ה

⁴⁹ דכיון שאמר לו קרקע בדקלים, היינו קרקע שיש בו דקלים, ומיעוט רבים שנים, וכיון שאין בו הי"ז מקח טעות, ואינו יכול עתה להשלים לו ממקום אחר, ונראה שאף אם יביא ממקום אחר וישתלם כאן הוי כפנים חדשות.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם.

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם ג

⁵² וכתב הרמ"א שאם הוא טוען קב פירות בשנה חשוב דקל טוב, והמאירי כתב שאם הוא פחות שבכולם, אף על פי שמוען קב פירות, הרי הוא גרוע, וכתב עוד שאם אמר חוץ מדקל אחד לא שייר אלא הפחות, כיון שלא הזכיר אלא אחד, והמוכר בעין יפה מוכר.

⁵³ שו"ע שם

⁵⁴ ואף על פי שיש גרועים ממנו, אמרינן שלא נחת לדקדק כולי האי לשייר היותר גרוע ממנו

⁵⁵ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ויש אומרים⁵⁶ שאם שייר במין אחד לא שייר אלא מאותו המין ולא משאר המינים.

**ט. אמר ליה לבר מאילני אי אית ליה אילני לבר מאילני אי
אית ליה דיקלי לבר מדיקלי אי אית ליה גופני לבר
מגופני אילני וגופני לבר מאילני ודיקלי לבר
מאילני גופני ודיקלי לבר מגופני**

מכר השדה⁵⁷ ושייר סתם אילנות, כל שיש שם רק מין אחד, הרי שייר אותו המין, ושייר כל האילנות, ואין נ"מ איזה סוג אילנות הם. ואם היו שם שני מיני אילנות, לא שייר אלא אותו המין שהוא קרוב יותר בלשון בני אדם לשם אילנות⁵⁸.

⁵⁶ רמ"א שם

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שם ד

⁵⁸ שו"ע ורמ"א וסמ"ע שם, ובשו"ע נקט גפנים ודקלים שהגפנים קרובין יותר לשם אילנות מאשר הדקלים, וממילא שייר הגפנים ומכר הדקלים, ולא נתבאר בשאר מיני אילנות מה דינם, והרמ"א הוסיף דה"ה אם היו דקלים וגפנים ואילנות או גפנים ואילנות, שייר האילנות ומכר הגפנים, וביאר הסמ"ע שלא נאמר שאם שייר מין גרוע שייר גם הטובים ממנו כמ"ש לעיל גבי אילן יחידי. ובשו"ע סיים שהמוכר בעין יפה מוכר, ופירש הסמ"ע דקמ"ל דלא אמרינן ששייר שניהם, דכל שנוכל לומר שלא נכלל בכלל השיור מכר לו, וצ"ע אמאי באילן יחידי לא אמרינן סברא זו. והט"ז כתב דסברא זו שמכר המין שבשמו הוא יותר קרוב להקרא אילנות, הוא סברת הרשב"ם, וכשבא הסמ"ע לפרש דברי השו"ע במ"ש שהמוכר בעין יפה מוכר, הוצרך לפרש דבא לומר שלא נאמר ששייר שניהם, והקשה הט"ז שלסברא זו אם מכר לחבירו הפין פלוני והיו לו שני הפצים שאחד מהם יותר קרוב לשם אותו הפין, וכי יש ס"ד לומר שמטעם מוכר בעין יפה מוכר יתחייב לתת לו שניהם, והרי לא אמרו מוכר בעין יפה מוכר אלא לגבי אותו דבר הנמכר אבל לא לכלול בו דברים אחרים, כדמוכח בסוף סימן רטו (לכאורה קושית הט"ז צריכה ביאור, ועי' להלן), וע"כ כתב הט"ז שהרמב"ם (ואחריו השו"ע) שכתב הטעם משום דבעין יפה מוכר לא ס"ל הך סברא דגפנים קרוב יותר לשם אילנות, אלא שוים הם לענין שם אילנות, ולכן כששייר סתם אילנות היה מקום לומר ששייר שניהם, וע"ז כתב הרמב"ם דלא אמרינן כן, ולא שייר אלא הפחות שבהם, והיינו גפנים, שדקלים יותר חשובים מגפנים, כדמשמע בפ' החובל (דף צב), ועפ"י כתב הט"ז שהאומר לחבירו אני מוכר לך אילנות והיו שם גפנים ודקלים, לדעת הרמב"ם צריך ליתן לו שניהם, כיון ששם אחד להם, אבל לדעת הרשב"ם נותן לו הפחות שבהם והיינו הגפנים, אבל אינו צריך לתת לו הדקלים, שבזה לא אמרינן בעין יפה מוכר, עיין שם, ועי' בש"מ בשם הר"י מיגאש, והמאירי מפרש דברי הרמב"ם בעין סברת הט"ז, וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

י. כל שעולין לו בחבל הוי שיוור כל שאין עולין לו בחבל לא
הוי שיוור

כשמשויר דקלים⁵⁹ שבשדה לא שויר אלא הדקלים הגבוהים שעולים להם
באילן, ושאר הדקלים שאינם גבוהים כל כך אינם בכלל דקלים⁶⁰, אולם אם
היו כולם נמוכים שויר כולם⁶¹. וכשמשויר גפנים יתבאר להלן דף ע.
בעזה"ת לא שויר אלא הגפנים העבים שאין העול של השור כובשן ושאר
הגפנים מכורים ללוקח, ואם כולם דקים שויר כולם.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם ד

⁶⁰ אף על פי שהטור ושו"ע כתבו כן לענין שויר סתם אילנות והיו בו דקלים דלעיל, מדברי הפרישה נראה
דקאי גם בכל אופן שמכר שדה ושויר דקלים, וקמ"ל שאפילו שויר סתם אילנות ולא היו בו רק דקלים הדין
כן, ולא נאמר שגם הנמוכים בכלל סתם אילנות ושויר גם הם.

⁶¹ הרמ"א בשם הטור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

